

Єрьоменко О.А.

ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНИХ ФОРМ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЧИННИКА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВІДНОСИН МІЖ СУБ'ЕКТАМИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У 80-их РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Аналіз матеріалів педагогічної періодики та архівних матеріалів 80-их років дозволив з'ясувати, що одним із чинників демократизації взаєностосунків між учителями й учнями у виховній роботі вважалась організація в школі „...справжнього учнівського самоврядування”. Узагальнення поглядів учителів-респондентів щодо оптимальної системи учнівського самоврядування дало право зробити висновок, що у 80-і рр. під сутністю „справжнього учнівського самоврядування” прогресивне вчительство мало на увазі здатність юних поколінь до реалізації конкретної суспільно корисної справи. Наголошувалося, що підґрунтям для зміцнення творчої співдружності між педагогічним та учнівським колективами може бути спільна справа, виконання якої, як указував А.С.Макаренко, сприятиме взаємодовір'ю і взаємопорозумінню. Тому, як зауважувалось у кореспонденціях, кожен педагогічний колектив повинен створити таку систему самоврядування в навчальному закладі, яка б відповідала потребам, особливостям, традиціям кожної конкретної школи і враховувала б специфіку регіону.

Найбільш цікаві для сьогодення педагогічні знахідки, які дозволили суттєво демократизувати стиль взаємовідносин між учителями й учнями у 80-і рр., на наш погляд, такі: зміна самої структури дитячого самоврядування (об'єднання так званих комісій чи секторів у комітеті комсомолу, учкомі, раді дружин із метою спільної співпраці, а не дублювання); проведення традиційної загальношкільної учнівської лінійки головою учкому, а не директором школи; проведення об'єднаною культмасовою комісією загальношкільних вечорів із відповідальністю за їх проведення кожного класу на конкурсній основі; планування канікул органами учнівського самоврядування; підбиття органами самоврядування підсумків чергування по школі, трудових справ, проведення різних рейдів, десантів та звітування про їхні результати на загальношкільних зборах, лінійках, а також на засіданнях педагогічних рад тощо; розгляд окремих питань на спільних засіданнях педагогічної ради й громадських учнівських організацій як чинник піднесення відповідальності учнів за шкільні справи та „...зміцнення в них почуття господаря рідної школи”; запрошення на педагогічні ради, виробничі наради, засідання партійного бюро та відкриті партійні збори представників учнівського активу; абсолютна відсутність авторитарності з боку вчителів; відсутність масовості в таких акціях, як прийом у піонери, комсомол, вибори учнівського активу тощо; підбиття підсумків дня, тижня, чверті,

самооцінювання (у тому числі й складання самохарактеристик); відвертість у висловленні критеріїв моральних оцінок різних вчинків своїх однокласників, що, насамкінець, допомагає учням у самовихованні й сприяє активізації колективного життя.

Як наголошувалося, такі форми організації громадського життя дітей допомагали вчителям та учням виявити себе, побачити активність чи пасивність кожного, корелювати поведінку дітей. Разом із тим наведені форми роботи свідчать про демократичні взаєностосунки учителів з учнями та про справедливість висновку одного з респондентів-учителів: „...уже настала пора педагогіку примусу та наказу замінити педагогікою співробітництва”.